

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Ι. Καρμίρης**, παρουσιάζων τὸ ἔργον τοῦ κ. Γρ. Στάθη «Τὰ Χειρόγραφα Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ἅγιον Ὅρος», Τόμος Α΄, εἶπε περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς :

Κύριε Πρόεδρε,

Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸν ὑπὸ τοῦ «Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας» τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἄρτι κυκλοφορηθέντα πρῶτον ὀγκώδη τόμον μεγάλης ἐπτατόμου ἐκδόσεως τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὑπὸ τὸν τίτλον : «Τὰ χειρόγραφα Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ἅγιον Ὅρος. Κατάλογος περιγραφικὸς τῶν χειρογράφων κωδίκων Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τῶν ἀποκειμένων ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ Σκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους». Ἀθῆναι 1975, τ. Α΄, σελίδες 723 καὶ 28 ἔγχρωμοι εἰκόνες ἐκτὸς κειμένου. Τὸ πολύτιμον τοῦτο ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔρχεται νὰ καλύψῃ ἐν μέγα κενὸν ἐν τῇ ἑρευνῇ τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς παραδόσεως, συντάσσεται ὑπὸ τοῦ ζηλωτοῦ θεολόγου καὶ μουσικολόγου κ. Γρηγορίου Στάθη, πτυχιούχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ ὑποψηφίου διδάκτορος αὐτῆς, εἰδικευθέντος εἰς τὴν Μουσικολογίαν καὶ προσληφθέντος ὡς ἐπιστημονικοῦ συνεργάτου τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, τυποῦται δὲ καλλιτεχνικῶς ἐπὶ ἀρίστου χάρτου χορηγία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης καὶ ἀφιεροῦται «εἰς τὴν Ἀγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, κιβωτὸν καὶ φύλακα τῆς πνευματικῆς τοῦ Γένους παραδόσεως».

Ἡ καταλογογράφησις τῶν χειρογράφων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρους δι' ἀναλυτικῆς περιγραφῆς τῶν ἐν αὐτῷ ἀποκειμένων μουσικῶν χειρογράφων, ὑπολογιζομένων κατὰ προσέγγισιν εἰς 2.200, ἐπὶ συνόλου 5.000 περίπου ἀνὰ τὸν κόσμον, ἀρξαμένη κατ' Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1970 ὑπὸ τοῦ κ. Στάθη, θὰ συνεχισθῇ καὶ θὰ ἐκταθῇ δημοσιευομένη εἰς ἑπτὰ τόμους, οἵτινες θὰ περιλάβωσι τὰ μουσικὰ χειρόγραφα τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ Σκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὡς ἀκολουθῶς : ὁ Α΄ τόμος τῶν Μονῶν Ξηροποτάμου, Δοχειαρίου καὶ Κωνστανονίτου· ὁ Β΄ τόμος τῶν Μονῶν Ξενοφῶντος, Παντελεήμονος, Σίμωνος Πέτρας, Γρηγορίου καὶ Διονυσίου· ὁ Γ΄ τόμος τῶν Μονῶν Ἁγίου Παύλου, Κουτλουμουσίου, Καρακάλλου, Φιλοθέου, Σταυρονικήτα καὶ Ἰβήρων (τὸ α΄ μέρος)· ὁ Δ΄ τόμος τῆς Μονῆς Ἰβήρων (τὸ β΄ μέρος)· ὁ Ε΄ τόμος τῆς Μονῆς Βατοπεδίου (τὸ α΄ μέρος)· ὁ ΣΤ΄ τόμος τῶν Μονῶν Βατοπεδίου (τὸ β΄ μέρος), Παντοκράτορος, Ἐσφιγμένου, Χιλανδαρίου καὶ Ζωγράφου· καὶ ὁ Ζ΄ τόμος τῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας καὶ τῶν Σκητῶν. Ἡ προτίμησις τῆς καταλογογραφήσεως τῶν ἀγιορειτικῶν μουσικῶν χειρογράφων ἐγένετο, ἐπειδὴ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους «ἀπόκειται

τεθησαυρισμένον τὸ ἥμισυ ἢ καὶ πλέον μέρος τοῦ συνόλου ἀριθμοῦ τῶν γνωστῶν χειρογράφων βυζαντινοῦ μέλους καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ Ἅγιον Ὅρος πληροῖ κύκλον ὑπερχλιετοῦς ἀδιακόπου παραδόσεως, διάρκειαν χρόνου δηλαδή ὅσην ἀκριβῶς ἔχει καὶ ἡ βυζαντινὴ σημειογραφία, ἥτοι ἡ γραπτὴ παράδοσις τῆς ψαλτικῆς τέχνης» (σ. κγ'). Ἀλλ' ὥς καὶ ὑπὸ τοῦ τίτλου τῆς παρούσης ἐκδόσεως ὑποδηλοῦται, μέλλει μακροπροθέσμως νὰ ἐπακολουθήσῃ, μερίμνη τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, ἡ καταλογογράφησις καὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀποκειμένων χειρογράφων Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἐν ταῖς Μοναῖς τῆς Πάτμου, τοῦ Σινᾶ, τῆς Παλαιστίνης, τῶν Μετεώρων, ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς καὶ ξέναις βιβλιοθήκαις, ἐν ἰδιωτικαῖς συλλογαῖς χειρογράφων καὶ ἀλλαχοῦ.

Τοῦ μετὰ χειρὸς πρώτου τόμου προηγοῦνται πρόλογος τοῦ μητροπολίτου Κοζάνης Διονυσίου, πίναξ τῶν περιεχομένων, μακρὰ εἰσαγωγή τοῦ μουσικολόγου κ. Στάθη καὶ πίνακες τῶν μαρτυριῶν τῶν ἤχων τῆς βυζαντινῆς ὀκτωηχίας, ὥς καὶ τῶν βραχυγραφιῶν καὶ συμβόλων (σ. ια' - οη'). Ἀκολουθεῖ τὸ κύριον μέρος τοῦ βιβλίου, ἐν τῷ ὁποίῳ δημοσιεύεται ἀναλυτικὴ περιγραφή α) 130 μουσικῶν χειρογράφων τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ξηροποτάμου (χειρόγραφα 1 - 130, σελ. 1 - 324), β) 121 μουσικῶν χειρογράφων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Δοχειαρίου (χειρόγραφα 131 - 251, σελ. 325 - 648) καὶ γ) 16 μουσικῶν χειρογράφων τῆς ἱερᾶς Μονῆς Κωνσταμονίτου (χειρόγραφα 252 - 267, σελ. 649 - 693). Τρεῖς συνοπτικαὶ εἰσαγωγαὶ προτάσσονται τῆς ἀναλυτικῆς περιγραφῆς τῶν μουσικῶν χειρογράφων τῶν ἀνωτέρω ἱερῶν Μονῶν. Ἐν τέλει δὲ τοῦ τόμου ἐπιτάσσονται πίνακες διορθώσεων καὶ προσθηκῶν, κυρίων ὀνομάτων μελουργῶν, ποιητῶν, κωδικογράφων, ἱστορικῶν προσώπων καὶ τοπωνυμίων, ὥς καὶ αἱ ῥηθεῖσαι 28 πολύχρωμοι εἰκόνες ἐκτὸς κειμένου (σελ. 694 - 723), ἐνῶ ἕτεραι 52 εἰκόνες εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι ἐντὸς τοῦ κειμένου. Ἰδιαίτερος ὁ κ. Στάθης ἐξαίρει τὴν σημασίαν «τῶν ἐγχρῶμων πανομοιοτύπων σελίδων τινῶν τῶν χειρογράφων, περιεχουσῶν καλλιτεχνικὰ ἐπίτιτλα καὶ πρωτογράμματα, καὶ τὰς μικρογραφίας, αἱ ὁποῖαι διανθίζουν τοὺς χειρογράφους κώδικας Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ὥς καὶ τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα ἀπὸ πλευρᾶς μουσικολογικῆς ἀντικείμενα ἐρεῦνης τῆς μουσικῆς». Καὶ προσθέτει ὅτι «ὁ ἱστοριοδίφης καὶ ὁ γλωσσολόγος καὶ ὁ λαογράφος καὶ ὁ κωδικολόγος εἰς τοὺς κολοφῶνας τῶν χειρογράφων, εἰς τὰς παντοίας ἐνθυμίσεις καὶ ἱστορικὰ σημειώματα, τὰ ὁποῖα μεταφέρονται μὲ τὴν ὀρθογραφίαν των εἰς τὸν παρόντα κατάλογον, θὰ εὔρουν πολὺ ὕλικόν πρωτοφανέρωτον διὰ τὴν ἐπιστήμην του ἑκαστος» («Ἑκκλησία» 52 (1975), 69, 70).

Ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάρσεως εἶναι ὅτι ἡ περιγραφή τῶν χειρογράφων, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν καὶ τοὺς προγενεστέρους καταλόγους αὐτῶν (καὶ μάλιστα τοῦ Σπυρίδω-

νος Λάμπρου, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἑλληνικῶν κωδίκων, Κανταβρυγία 1895), ὡς καὶ πάντα τὰ βιβλιογραφικὰ καὶ ἄλλα στοιχεῖα, εἶναι ἄκρως ἐπιμελεημένα καὶ πλήρης, πληροῦσα πάσας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, μετὰ λεπτομεροῦς περιγραφῆς τοῦ περιεχομένου ἐκάστου χειρογράφου, τῆς ὅλης καταστάσεως αὐτοῦ, τῆς σταχώσεως, τοῦ χάρτου, τῆς γραφῆς, τῆς χρησιμοποιηθείσης μελάνης, τῆς σημειογραφίας, τῶν γραφῶν καὶ τῆς χρονολογίας τῶν κωδίκων (ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν), τῶν κτητόρων αὐτῶν, ὡς καὶ διαφόρων ἄλλων σημειώσεων καὶ πληροφοριῶν. Πρὸς τοῦτοις ἐν τῇ ἐκτενεῖ εἰσαγωγῇ του ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ περὶ τῆς οὐσίας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου γενέσεως αὐτῆς, τῶν δημιουργῶν καὶ λειτουργῶν αὐτῆς, τῶν εἰδῶν καὶ τῶν γενῶν τῆς βυζαντινῆς μελοποιΐας, τῆς ὀνοματολογίας τῶν μουσικῶν κωδίκων καὶ τῆς διακρίσεως αὐτῶν εἰς κατηγορίας, τῆς σημειογραφίας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ τῶν περιόδων τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς, τῶν διακριτικῶν γνωρισμάτων πρὸς χρονολόγησιν τῶν μουσικῶν χειρογράφων, τοῦ σχεδίου καταλογογραφήσεως αὐτῶν καὶ γενικῶς τῆς μεθόδου καὶ τοῦ τρόπου τῆς ὅλης ἐργασίας. Ἰδιαιτέρας μνεΐας ἀξία εἶναι ἡ πληροφορία τοῦ συγγραφέως ὅτι «τὰ πρῶτα μουσικὰ χειρόγραφα ἐγράφησαν μετὰ τὸ 950 μ. Χ., τὸ δὲ ἀρχαιότερον χρονολογημένον χειρόγραφον Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἐγράφη εἰς τὴν Μονὴν Βατοπεδίου ὑπὸ τινος Ἀνθίμου τὴν 31 Μαΐου τοῦ ἔτους 1106». Ὁμοίως ὅτι χειρόγραφα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος περιέχουσι καὶ τινα δημοτικὰ τραγούδια, ἐξ ὧν τρία, περιεχόμενα εἰς κώδικα τῆς Μονῆς Ξηροποτάμου, δημοσιεύονται τὸ πρῶτον νῦν εἰς τὸν παρόντα τόμον, ἐνῶ ἕτερα χειρόγραφα τοῦ ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰῶνος «διέσωσαν τὴν ἁσματικὴν παράδοσιν καὶ διὰ τῆς νέας μεθόδου μουσικῆς γραφῆς τοῦ 1814 ἔφεραν καὶ πάλιν εἰς τὰ ψαλτικὰ ἀναλόγια τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν τῶν καθ' ἑαυτὸ βυζαντινῶν αἰώνων» («Ἐκκλησία», ἐνθ' ἀν. σ. 69, 70).

Κατακλείοντες τὴν σύντομον ταύτην ἀνάλυσιν τοῦ περιεχομένου τοῦ πρώτου τόμου τῆς καταλογογραφήσεως τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει χειρογράφων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, διαπιστοῦμεν ὅτι δι' αὐτοῦ παρέχεται ἡ μεταβυζαντινὴ κυρίως χειρόγραφος παράδοσις αὐτῶν, ἣτις κρίνεται ὡς ἀναγκαία προϋπόθεσις τῆς θεμελιώσεως καὶ ἀναπτύξεως παρ' ἡμῖν τῆς ἐπιστήμης τῆς Βυζαντινῆς Μουσικολογίας. Εὐελπιστοῦμεν δὲ ὅτι ὁ ἄξιος θερμῶν συγχαρητηρίων φιλόπονος συγγραφεὺς θὰ ἐξακολουθήσῃ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου συντάσσειν καὶ δημοσιεύειν, διὰ τοῦ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἐξ τόμους τῶν μουσικῶν χειρογράφων τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἐνῶ παραλλήλως δεόν νὰ ὁλοκληρώσῃ τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἔργον του διὰ τῆς δημοσιεύσεως καὶ τῶν ἄλλων συναφῶν πορισμάτων τῆς τοιαύτης πολυετοῦς καὶ πολυμόχθου ἐρεῦνης του. Τέλος

χάριτες ὀφείλονται καὶ εἰς τὴν χρηματοδοτοῦσαν τὴν δημοσίευσιν τῆς πολυτίμου ταύτης ἐκδόσεως εὐαγὴ ἱερὰν Μονὴν Πεντέλης, ἣτις οὕτω συνεχίζει τὸ πολιτιστικὸν ἔργον παλαιφάτων Μονῶν τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ παρελθόντος. Θέλομεν δὲ νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι αὕτη θὰ συνεχίσῃ, ἄνευ διακοπῆς ἢ καθυστερήσεώς τινος, τὴν ἐκτύπωσιν καὶ τῶν ἐπομένων τεσσάρων ἐτοίμων τόμων τοῦ ἔργου, ὡς καὶ τῶν συντασσομένων δύο τελευταίων, καὶ τὴν ταχεῖαν παράδοσιν αὐτῶν εἰς τὴν ἐπιστήμην. Εἰς δὲ τὴν Ἀκαδημίαν ἐναπόκειται νὰ κρίνῃ ἂν καὶ πότε θὰ πρέπει νὰ ἀπονεύμῃ τὴν πρέπουσαν τιμητικὴν διάκρισιν εἰς τὸ ἄξιον πάσης ἀναγνωρίσεως καὶ τιμῆς ἔργον τοῦτο, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ ἀμέσως ἐπόμενοι τέσσαρες τόμοι εἶναι, ὡς ἐλέχθη, ἑτοιμοὶ πρὸς τύπωσιν, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐπιβραδύνεται αὕτη διὰ λόγους οἰκονομικοῦς.

Ἀκολουθῶς, λαβὼν τὸν λόγον ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Μ. Παλλάντιος**, εἶπε τὰ ἑξῆς :

Κύριε Πρόεδρε,

Εὐχαριστῶ καὶ ἐγὼ τὸν ἀξιότιμο συνάδελφο, Καθηγητὴ κ. Καρμίρη, γιὰ τὴν λεπτομερῆ καὶ ἐμπεριστατωμένη παρουσίαν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Στάθου. Ἐπιτρέψετε, παρακαλῶ, καὶ σὲ μένα νὰ πῶ μερικὰ λόγια, γιὰ νὰ τονίσω τὴν σημασίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἀναληφθέντος ἔργου τῆς καταλογογραφήσεως τῶν ἀποκειμένων στὸ Ἅγιον Ὅρος χειρογράφων κωδίκων τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς.

Εὐχόμαι καὶ ἐλπίζω τὸ ἔργο αὐτὸ νὰ ἐνισχυθεῖ πάσῃ θυσίᾳ, ἕως ὅτου ὀλοκληρωθεῖ ἀπὸ τὸν μουσικολόγο κ. Γρηγόριο Στάθου, ὁ ὁποῖος, ὀπλισμένος μὲ ἱερὸ ζῆλον καὶ εἰδικὴ μόρφωση ὅχι τυχαίαν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐνθουσιασμό, πού τοῦ προσπορίζει ἡ ἡλικία του, θεωρῶ ὅτι εἶναι ὁ ἐνδεδειγμένος γιὰ νὰ φέρει εἰς πέρας τὸ θρησκευτικόν, μουσικὸν καὶ ἱστορικὸν καί, στὸ σύνολόν του, ἐφ' ὃν τοῦτο ἔργο. Τὸ τονίζω ἰδιαιτέρα αὐτό.

Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Στάθου εἶναι, κατὰ κάποιον τρόπο, ἴσης σημασίας μὲ τὴν ἀνασκαφικὴν ἐργασίαν καὶ ἔρευναν ἐνὸς ἀρχαιολόγου. Γιατὶ καὶ ἐδῶ ἀρχίζουμε νὰ φέρουμε στὸ φῶς κειμήλια τῆς θρησκευτικῆς ἢ πολιτιστικῆς μας κληρονομίας, πού βρίσκονται ὅχι κάτω ἀπὸ τὰ χῶματα πού ἀνασκάπτει ἡ ἀρχαιολογία, ἀλλὰ, πολλὰς φορὲς, κάτω ἀπὸ τὴν σκόνην τῆς ἐγκαταλείψεως καὶ τὴν νάρκη τῆς ἀχρησίας τους.

Καὶ ὅμως. Ἄν τὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, πού μᾶς φωτίζουν τοὺς δρόμους πού ὁδηγοῦν πρὸς νέες ἱστορικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς θεωρήσεις ἢ τοποθετήσεις, ἀνασυρόμενα στὸ φῶς, βρίσκουν, τέλος, τὴν ἀκίνητη θέσιν τους σὲ μιὰ προθήκη

ένος μουσείου, οἱ χειρόγραφοι μουσικοὶ βυζαντινοὶ κώδικες, πὺν βρίσκονται σήμερα στὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ περιμένουν στὴν σειρά τὴν καταλογογράφησίν τους, ἀποτελοῦν ἓνα σοβαρώτατο τμῆμα τοῦ νήματος, πὺν βεβαιώνει καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἀδιάσπαστη συνέχεια μιᾶς τέχνης ἑλληνικῆς, συνυφασμένης μὲ τὴν Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ πού, μὲ ἀντίστροφη μέτρηση, ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ σήμερα γιὰ νὰ φθάσει ὄχι μόνο ἕως τοὺς ὕμνους τῶν πρώτων χριστιανῶν ἱερέων μουσικῶν τοῦ Βυζαντίου, ἀλλὰ ἀκόμα πιὸ πίσω, στὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Γιατὶ ξέρουμε καλὰ πὺς ἡ ἐπίδραση τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς στὰ πρώτα Χριστιανικά μέλη ἦταν καταφανέστατη.

Δὲν εἶναι τῆς παρούσης στιγμῆς ν' ἀναφερθῶ ἱστορικά στὸ θέμα αὐτό. Μᾶς φθάνει ἴσως νὰ σκεφθοῦμε ὅτι, παρὰ τὴν ἀπώλεια τῆς πολιτικῆς του αὐτοτέλειας κατὰ τὸν πρῶτο πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ἀπὸ τὶς λεγεῶνες τῶν Ρωμαίων, ὁ Ἑλληνισμὸς κατῴρθωσε — καθὼς συμβαίνει μὲ ὅλους τοὺς κατακτητάς του στὴν ἱστορία — νὰ ἐξελληνίσει τὰ πάντα, ὡς καὶ τὴν Ρωμαϊκὴ διοίκηση, καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ, γεγονὸς πὺν κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται στὸ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς, πὺν ἀναφάνηκε λίγα χρόνια ἀργότερα, ἐταύτισε τὴν τύχη του στὴν Ἀνατολὴ μαζί του.

Παρὰ τοὺς αἰῶνες πὺν πέρασαν καὶ τὶς μοιραῖες ἐξελίξεις, φθορὲς καὶ ἀλλοιώσεις πὺν ὑπέστη, γιὰ νὰ καταλήξῃ στὴν σημερινή του μορφὴ τὸ βυζαντινὸ μέλος, δὲν παύει τοῦτο νὰ περικλείει στοιχεῖα, πὺν τὴν ρίζα τους θὰ βροῦμε στὴν μουσικὴ θεωρία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Καὶ τοῦτο, γιατί οἱ μουσικοὶ καὶ ὕμνογράφοι ἀπὸ τὸν πρῶτο ἕως τὸν ἑβδομον αἰῶνα ἦσαν βαθιὰ ποτισμένοι καὶ ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ παιδεία καὶ γνώριζαν στὴν ἐντέλεια τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Ἀλλὰ τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸ μετέπειτα ἀναπτυχθὲν δημοτικὸ τραγούδι. Χέρι μὲ χέρι πιασμένο μὲ τὴν βυζαντινὴ μουσικὴ, κλείνει μέσα του στοιχεῖα καὶ τῶν δύο παλαιότερων ἐποχῶν, ἔτσι ὥστε νὰ διακρίνουμε μὲ εὐκρίνεια ἐκεῖ σπέρματα τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς τέχνης.

Γι' αὐτὸ χαρακτήρισα τὸ ἔργο, πὺν ἔχει ἀναλάβει ὁ κ. Στάθης, ὡς ἐθνικό, πέρα ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴ καὶ ἱστορικὴ του ἀξία.

Εὐχομαι κάποτε τὰ μουσικά μας ἰδρύματα, ὅπου διδάσκεται ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, νὰ μὴν ἀρκοῦνται στὴν παραγωγή μόνον ἱεροψαλτῶν, ἀλλὰ νὰ ἐνδιαφεροῦν καὶ νὰ προχωρήσουν στὴν ἔρευνα καὶ τὴν μελέτη τῶν βυζαντινῶν μουσικῶν καταλοίπων, πὺν ἓνα σοβαρὸ μέρος τους ἄρχισε μὲ τὴν ἐργασία του νὰ τακτοποιεῖ ὁ κ. Στάθης.

Τὸ Ὡδεῖον Ἀθηνῶν ὀφείλω νὰ δηλώσω ὅτι ἔχει ἤδη σκεφθεῖ σοβαρὰ τὸ θέμα καὶ προτίθεται, μὲ τὴν ἐγκατάστασίν του στὸ νέο του κτήριο, νὰ περιλάβει

καὶ νὰ ἀναπτύξει τὸν τεράστιον αὐτὸν τομέα τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς μελέτης τῶν Βυζαντινῶν μουσικῶν πηγῶν.

Θὰ πρέπει κάποτε νὰ θεωρήσουμε ἀπαράδεκτο, ὥς Ἕλληνες, νὰ μὴν ἀποτελεῖ ἡ χώρα μας τὸ κέντρον ἐρεῦνης καὶ μελέτης αὐτῆς τῆς κατ' ἐξοχὴν Ἑθνικῆς μας κληρονομίας, ποὺ λέγεται Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική, καὶ νὰ μεταναστεύουμε σὲ χῶρες ξένες γιὰ νὰ ξαναφέρουμε πίσω στὴν Ἑλλάδα τὰ ἑλληνικὰ μουσικὰ φῶτα, ποὺ τόσο ἐπέδρασαν στὴν δυτικὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ μὲ τὰ ὁποῖα μὲ τόσην ὑπευθυνότητα καὶ σοβαρότητα ἀσχολοῦνται διάσημοι ξένοι ἐρευνηταὶ καὶ ἐπιστήμονες.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτήν, ὑποβάλλω τὴν πρόταση ὅπως ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν μὲ τὴν πρωτοβουλία της καὶ δαπάναις της ἀναλάβει τὴν συγκρότηση ἐπιτροπῆς ἀπὸ εἰδικοὺς περὶ τὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν, ἔργον τῶν ὁποίων θὰ εἶναι ἡ διάσωση, μὲ τὴν περισυλλογὴ καὶ καταγραφὴ τους, τῶν βυζαντινῶν μελῶν, ἔστω καὶ ὅπως ἔχουν φθάσει ἕως τὴν ἐποχὴ μας. Ὁ χρόνος ποὺ περνᾷ ἀλλοίωσε καὶ θὰ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀλλοιώνει τὴν μορφὴ τῆς γνήσιας μουσικῆς βυζαντινῆς τέχνης, ἔτσι ὥστε κάποια στιγμή δὲν θὰ ἔχει καμμιὰ σχέσιν μὲ τὶς ἀρχικὰς τῆς πηγάς. Τὰ σημερινὰ τεχνικὰ μέσα μᾶς τὸ ἐπιτρέπουν. Τὸ χρέος μας ὥς Ἑλλήνων μᾶς τὸ ἐπιβάλλει.

Τελειώνοντας, συγχαίρω θερμότατα τὸν κ. Γρηγόριο Στάθη γιὰ τὸ βαρὺ καὶ ὑπεύθυνο ἔργο ποὺ ἔχει ἀναλάβει, καὶ γιὰ τὸ ἐξαίρετο δεῖγμα τῆς ἐργασίας του, ποὺ ἀποτελεῖ ὁ ἐκδοθεὶς πρῶτος ὀγκώδης τόμος, καθὼς ἐπίσης, τόσο τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτην Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιο, ὅσο καὶ τὸν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη κ. Χρυσόστομο Συνετό, καθηγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης, γιὰ τὴν κάθε εἶδους βοήθεια ποὺ παρέχουν στὸν κ. Γρηγόριο Στάθη γιὰ νὰ ὁλοκληρώσῃ τὸ μεγάλο καὶ ἱστορικὸ αὐτὸ ἔργο ποὺ ἀνέλαβε.

Εὐχαριστῶ.